

PAWEŁ ANTONOWICZ

Uniwersytet Gdański

GEOGRAFICZNA KONCENTRACJA UPADŁOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW W PODZIALE ADMINISTRACYJNYM POLSKI W LATACH 2007-2010¹

1. Wprowadzenie

Problematyka kryzysu w cyklu życia organizacji oraz restrukturyzacji przedsiębiorstw, a także ich nieudanych prób przetrwania na rynku kończących się upadłością, stanowi interesujące pole badawcze nie tylko w okresie dekonunktury, ale również w okresach cechujących się względną stabilnością rynków finansowych i przewidywalną, w co najmniej krótkim okresie, tendencją zmian koniunkturalnych. W czasach kryzysu finansowego i turbulentnych oraz nieprzewidywalnych zmian gospodarczych statystyki związane ze skalą, intensyfikacją oraz konsekwencjami upadłości przedsiębiorstw stają się wypadkową otaczającej nas rzeczywistości gospodarczej i podkreślają bądź udowadniają jak głębokiej recesji jesteśmy świadkami. W okresach koniunktury natomiast wielokrotnie te same statystyki stanowią tło opracowywanych programów antykryzysowych, są przedmiotem analiz związanych z prewencją i zapobieganiem destrukcji wartości przedsiębiorstw, a także analizowane w czasie – pozwalają odnieść aktualny stan gospodarki do klimatu, jaki towarzyszył przedsiębiorcom w okresie destabilizacji życia gospodarczego. Wszystko to sprawia, iż problematyka upadłości przedsiębiorstw jest stale aktualna zarówno w teorii nauk o zarządzaniu przedsiębiorstwem, jak również powinna stanowić tło do świadomego poruszania się i kreowania przez praktyków gospodarczych efektywnie funkcjonujących, wypłacalnych (i przede wszystkim bezpiecznych finansowo w obrocie gospodarczym) przedsiębiorstw.

W niniejszym artykule badaniami objęte zostały wszystkie upadłe na przestrzeni 4 lat analizy (2007-2010) przedsiębiorstwa. Bieżący monitoring procesów upadłościowych mających miejsce w Polsce, realizowany przez autora artykułu od ponad 6 lat, pozwala bowiem na wyodrębnienie z populacji wszystkich upadłych przedsiębiorstw, podmiotów o zróżnicowanej formie aktywności. W toku prac związanych z pozyskiwaniem danych o upadłościach autor zgromadził i statystycznie opisał 2.248 jednostek gospodarczych, które stanowiły upadłości: w 2007 r. (447 j.g.); w 2008 r. (424 j.g.); w 2009 r. (695 j.g.);

¹ Praca naukowa współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytetu IV, projekt pt. „Program wdrożenia nowoczesnych elementów kształcenia w Uniwersytecie Gdańskim”, Zadanie „Stypendia naukowe dla doktorantów szansą na rozwój gospodarki”. Publikacja odzwierciedla stanowisko autora i projektodawca nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną.

w 2010 r. (682 j.g.).² Prowadzone badania strukturalne w tym zakresie stanowią podstawę do identyfikacji co najmniej trzech zbiorów jednostek gospodarczych (produkcyjnych P / handlowych (H) / usługowych (U)), których cechy w postaci wskaźników finansowych opartych na sprawozdaniach finansowych, stanowią przedmiot odrębnych badań w zakresie modelowania (prognozowania) upadłości przedsiębiorstw.

W niniejszym artykule skoncentrowana została natomiast uwaga na analizie, nie tylko rzadko opisywanych w literaturze ekonomicznej – upadłości przedsiębiorstw, ale co wydaje się niezwykle ważnym i istotnym aspektem dla rozwoju regionów – ich przestrzennym zróżnicowaniu. W tym celu autor wykorzystał w badaniach współczynnik lokalizacji (LQ – z ang. *Location Quotient*), umożliwiający dokonanie analizy geograficznej intensyfikacji procesów upadłościowych w administracyjnie wyodrębnionych regionach Polski – a mianowicie w podziale na województwa.

2. Metodyka badań zróżnicowania przestrzennego regionów – współczynnik lokalizacji (LQ)

Przedstawienie ilościowe w ujęciu bezwzględnych danych na temat liczby upadłości w poszczególnych województwach Polski, z uwagi na istotne dysproporcje w rozwoju gospodarczym regionów, byłoby dużym uproszczeniem i mogłoby w konsekwencji prowadzić do błędnych wniosków. Oznaczałoby to bowiem, iż województwa, w których odnotowana została największa liczba upadłości należy ocenić negatywnie – jako te obszary, w których warunki prowadzenia działalności gospodarczej są gorsze w porównaniu z innymi regionami. Nie byłoby to jednak właściwe wnioskowanie z uwagi na różnice pomiędzy województwami wynikające m.in. z: poziomu zurbanizowania regionów, a tym samym dostępu do (wykwalifikowanej) siły roboczej, stopnia rozwoju gospodarczego – przejawiającego się także liczbą aktywnych jednostek gospodarczych, jak również dynamiką zmian zachodzącą w ich funkcjonowaniu. Liczba funkcjonujących jednostek gospodarczych będzie zatem bezpośrednio warunkowała określone prawdopodobieństwo ich likwidacji, bądź upadłości. Aby zrelatywizować skalę upadłości i właściwie odróżnić te regiony Polski, w których występuje wyższy poziom intensyfikacji upadłości w stosunku do innych obszarów, autor posłużył się miarą, określaną w geografii ekonomicznej współczynnikiem lokalizacji (LQ).³

Współczynnik LQ jest powszechnie wykorzystywanym w geografii ekonomicznej oraz analizie ekonomicznej regionów wskaźnikiem, który służy określaniu poziomu natężenia badanego zjawiska w danym regionie, w relacji do całej gospodarki.⁴ Wykorzystywany

² Informacje o upadłościach jednostek gospodarczych zostały zebrane z dziennika urzędowego – Monitor Sądowy i Gospodarczy (MSiG) z okresu: 01.01.2007 – 20.05.2011 r. Dziennik ten jest publikacją, w której przekazywane są do publicznej wiadomości obwieszczenia i ogłoszenia wymagane przez Kodeks spółek handlowych, Kodeks postępowania cywilnego, ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym i inne ustawy, w tym m.in. ustawę Prawo upadłościowe i naprawcze (PUiN).

³ Szerzej na temat współczynnika lokalizacji LQ w: R. W. Gilmer, S. R. Keil, R. S. Hack: *The location quotient and central place theory, Research Paper - Federal Reserve Bank of Dallas, No. 8916, December 1989, s. 1-5.*

⁴ Szerzej na temat zastosowania LQ w badaniach nad intensyfikacją upadłości przedsiębiorstw w Polsce: P. Antonowicz: „Procesy upadłościowe przedsiębiorstw w Polsce - roczny raport z badań”, Wyd. KPF w Polsce, Gdańsk - Warszawa, kwiecień 2010, s. 1-62; P. Antonowicz: „Procesy upadłościowe przedsiębiorstw w Polsce w I połowie 2010 r. - raport z badań”, Wyd. KPF w Polsce, Gdańsk - Warszawa, sierpień 2010, s. 1-66; P. Antonowicz: „Procesy upadłościowe przedsiębiorstw w Polsce w latach 2009-2010 - 2-letni raport z badań.”, Wyd. KPF w Polsce, Gdańsk - Warszawa, luty 2011, s. 1-67.

w ekonomii jest on często w analizie przestrzennego zróżnicowania regionów względem takich cech jak np. stopa bezrobocia, czy poziom inflacji. Dla potrzeb zrealizowanych w cyklu badań autorskich określono, iż współczynnik LQ stanowi relatywną ocenę koncentracji przedsiębiorstw upadłych w określonym regionie [E_{ij} / E_j] względem łącznej liczby jednostek gospodarczych, przynależących do analizowanej zbiorowości w gospodarce w stosunku do wszystkich podmiotów, funkcjonujących w gospodarce narodowej [E_{in} / E_n]. Miarę tę określa się następującym wzorem:

$$LQ = \frac{\frac{\sum E_{ij}}{\sum E_j}}{\frac{\sum E_{in}}{\sum E_n}}$$

gdzie:

- LQ* - współczynnik lokalizacji
- E_{ij}* - liczba firm upadłych w danym regionie (województwie)
- E_j* - łączna liczba firm w regionie
- E_{in}* - liczba firm upadłych w całej gospodarce
- E_n* - łączna liczba firm w gospodarce narodowej

Jakkolwiek miara LQ wydaje się być bardzo pomocną konstrukcją służącą relatywizowaniu skali i badaniu natężenia analizowanego zjawiska w różnych regionach, tak niewątpliwie jej zastosowanie wymaga założenia punktu odniesienia. Przedstawiona w tabeli 1 liczba upadłości w poszczególnych województwach Polski w latach 2007-2010 może być bowiem odnoszona do różnych wielkości charakteryzujących poszczególne regiony. W pierwszej kolejności zweryfikowana została hipoteza, zakładająca iż: „w województwach o większej liczbie zarejestrowanych w REGON (funkcjonujących) jednostek gospodarczych liczba / skala upadłości jest relatywnie większa”.

3. Upadłości przedsiębiorstw w Polsce (lata: 2007-2010) w ujęciu bezwzględny

Natężenie procesów upadłościowych we wszystkich latach analizy jest zróżnicowane przestrzennie. Jednak w większości województw istnieje wyraźna stabilność skali tego zjawiska.

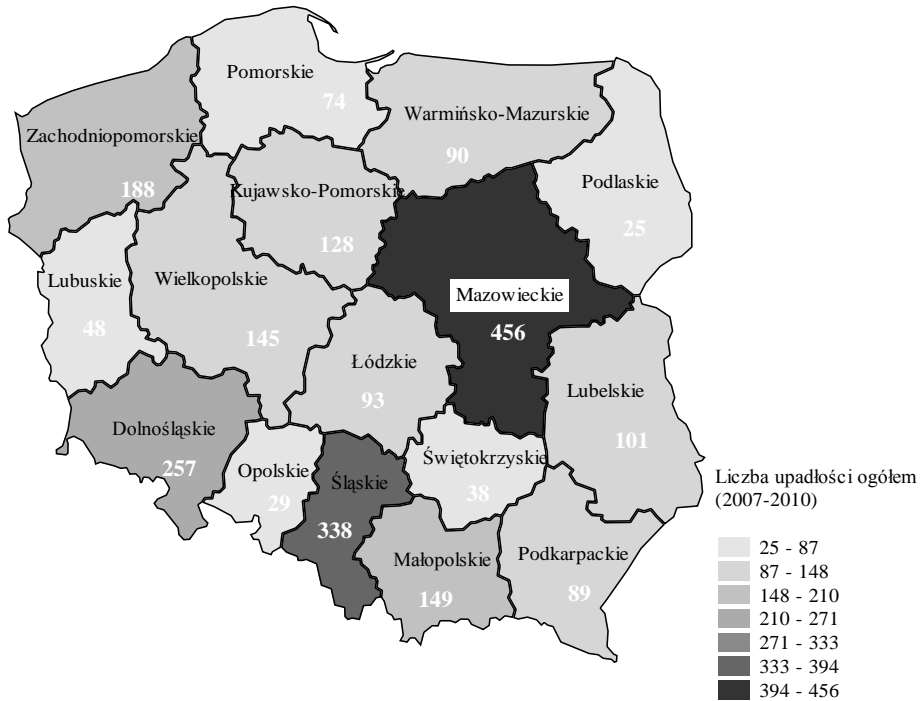
W województwie mazowieckim w 4-letnim okresie badawczym miało miejsce ponad 20,28% upadłości jakie zostały ogłoszone w całej Polsce. Dalsze 15,04% procesów w przedmiocie ogłoszenia upadłości toczyło się w województwie śląskim, zaś 11,43% upadłości miało miejsce w województwie dolnośląskim. We wszystkich czterech latach analizy regiony te zajmowały czołowe miejsca pod względem bezwzględnej liczby prowadzonych przez sądy rejonowe - gospodarcze postępowań upadłościowych.

Tabela 1. Upadłości przedsiębiorstw w latach 2007-2010 w podziale administracyjnym Polski (według łącznej liczby upadłości w analizowanym okresie)

Upadłości w Polsce według województw [wg max liczby upadłych jedn. gosp. w latach 2007-2010]		Liczba upadłości przedsiębiorstw w Polsce w latach 2007-2010				Jednostki gospodarcze postawione w latach 2007-2010 w stan upadłości ogółem [A]
		2007	2008	2009	2010	
1	MAZOWIECKIE	99	102	118	137	456
2	ŚLĄSKIE	66	66	107	99	338
3	DOLNOŚLĄSKIE	41	50	86	80	257
4	ZACHODNIOPOMORSKIE	28	33	61	66	188
5	MAŁOPOLSKIE	23	20	52	54	149
6	WIELKOPOLSKIE	20	22	46	57	145
7	KUJAWSKO-POMORSKIE	26	20	44	38	128
8	LUBELSKIE	27	25	32	17	101
9	ŁÓDZKIE	18	14	34	27	93
10	WARMIŃSKO-MAZURSKIE	24	19	22	25	90
11	PODKARPACKIE	21	12	32	24	89
12	POMORSKIE	19	13	19	23	74
13	LUBUSKIE	10	9	21	8	48
14	ŚWIĘTOKRZYSKIE	10	9	11	8	38
15	OPOLSKIE	9	5	3	12	29
16	PODLASKIE	6	5	7	7	25
OGÓŁEM		447	424	695	682	2248

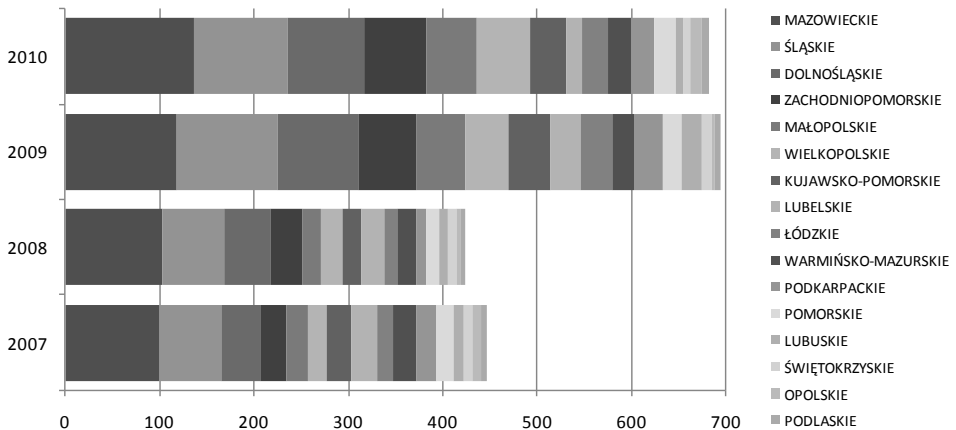
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MSiG (2007-V.2011).

Zawarte w tabeli 1 dane o liczbie upadłości zostały, w celu zobrazowania dysproporcji regionalnych, sumarycznie (łącznie za lata 2007-2010) przedstawione na mapie Polski (rys. 1).

Rys. 1. Upadłości przedsiębiorstw ogółem [$\sum U_{(2007-2010)}$] w podziale administracyjnym Polski

Źródło: opracowanie własne.

Wykres. 1. Struktura upadłości przedsiębiorstw w podziale administracyjnym Polski (2007-2010)

Źródło: opracowanie własne.

4. Analiza sumarycznej intensyfikacji upadłości przedsiębiorstw w Polsce ($LQ_{GLOBAL[1]}$) w latach 2007-2010

W celu zrelatywizowania skali intensyfikacji upadłości przedsiębiorstw w Polsce wykorzystano w pierwszym etapie badań odniesienie do liczby zarejestrowanych w REGON podmiotów gospodarki narodowej (tabela 2). Kolejność prezentowania danych dla poszczególnych województw została ustalona zgodnie z malejącą liczbą upadłości za lata 2007-2010. Jak możemy zauważyć, ciągi danych zaprezentowane w kolejnych kolumnach tabeli 2 nie są malejące, co pozwala odrzucić hipotezę o proporcjonalnym rozkładzie upadłości przedsiębiorstw w stosunku do liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej.

Tabela 2. Liczba zarejestrowanych w REGON w latach 2007-2010 podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym i publicznym - w podziale administracyjnym Polski

Województwa	ZAREJESTROWANE JEDNOSTKI GOSPODARCZE sektor prywatny ogółem				ZAREJESTROWANE JEDNOSTKI GOSPODARCZE sektor publiczny ogółem			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
POLSKA OGÓLEM	3 546 103	3 632 565	3 622 185	3 787 854	139 505	124 528	120 488	121 948
MAZOWIECKIE	613 087	636 064	633 939	668 182	14 190	13 290	12 757	12 830
ŚLĄSKIE	408 698	411 546	414 298	435 084	18 715	17 374	16 280	16 551
DOLNOŚLĄSKIE	290 359	301 934	302 284	316 269	17 949	14 786	14 527	14 978
ZACHODNIOPOMORSKIE	202 212	206 128	208 237	213 447	8 538	6 996	6 842	6 957
MAŁOPOLSKIE	284 992	293 408	306 062	323 343	8 853	8 165	7 955	8 020
WIELKOPOLSKIE	342 074	351 327	349 695	365 636	10 162	9 719	9 655	9 846
KUJAWSKO-POMORSKIE	182 132	186 409	176 275	180 240	6 399	5 773	5 756	5 767
LUBELSKIE	145 353	148 894	150 453	158 349	6 161	5 701	5 727	5 727
LÓDZKIE	233 386	235 400	214 139	224 297	7 476	6 864	6 567	6 611
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	106 453	110 212	109 362	113 514	6 605	5 609	5 459	5 514
PODKARPACKIE	135 941	138 223	138 968	146 532	6 115	6 040	6 031	6 086
POMORSKIE	222 842	232 162	241 433	252 299	9 964	8 334	7 829	7 903
LUBUSKIE	100 390	97 336	96 858	101 534	6 060	4 525	4 548	4 577
ŚWIĘTOKRZYSKIE	103 006	104 833	102 362	105 398	3 898	3 566	3 316	3 317
OPOLSKIE	89 738	91 516	91 293	94 919	5 195	4 730	4 188	4 199
PODLASKIE	85 440	87 173	86 527	88 811	3 225	3 056	3 051	3 065

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS (generowane na dzień: 5.05.2011).

Aby dokonać sumarycznej oceny natężenia procesów upadłościowych w poszczególnych województwach Polski w całym okresie objętym badaniem, dokonano obliczeń współczynnika $LQ_{GLOBAL[1]}$, uwzględniając w tym celu następujące zmienne:

- E_{ij} – łączną liczbę upadłości mających miejsce w latach 2007-2010 w danym regionie,
- E_j – średnioroczny stan⁵ liczby podmiotów gospodarki narodowej z okresu 2007-2010 w danym regionie,
- E_{in} – całkowitą liczbę upadłości mających miejsce w latach 2007-2010 w Polsce,

⁵ Średnia arytmetyczna z liczby podmiotów gospodarki narodowej na dzień 31.12 (z lat: 2007-2010) według danych Banku Danych Lokalnych GUS.

- *En* – średnioroczny stan całkowitej liczby podmiotów gospodarki narodowej z okresu 2007-2010 w Polsce.

Na podstawie tych zmiennych zostały obliczone współczynniki $LQ_{GLOBAL[1]}$ (tabela 3) charakteryzujące intensyfikację regionalną upadłości z lat 2007-2010. Przyjmuje się, iż wartość $LQ > 1$ oznacza ponadprzeciętną koncentrację analizowanego zjawiska w porównaniu z pozostałymi regionami, zaś $LQ < 1$ stanowi o braku występowania koncentracji danego zjawiska. Przedstawione w tabeli 3 charakterystyki kolejnych województw zostały wysortowane pod względem max. liczby upadłości z lat 2007-2010, aby zachować konsekwencję w kolejności prezentacji danych w całym artykule.

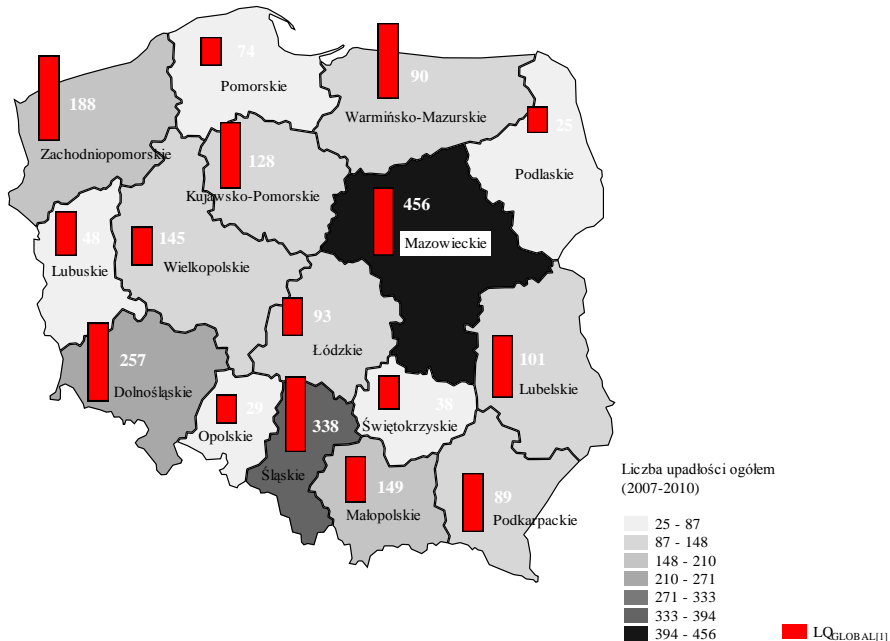
Tabela 3. Intensyfikacja łącznej $[\sum U_{(2007-2010)}]$ liczby upadłości przedsiębiorstw z lat 2007-2010 - $LQ_{GLOBAL[1]}$ w podziale administracyjnym Polski w relacji do średniorocznej liczby zarejestrowanych jednostek gospodarki narodowej w latach 2007-2010

Lata: 2007-2010		Jednostki gospodarcze postawione w latach 2007-2010 w stan upadłości ogółem [A]	Udział w ogóle podmiotów upadłych [B]	Średnioroczna liczba podm. gospodarki narodowej w sektorze prywatnym w REGON (2007-2010) [C]	Średnioroczna liczba podm. gospodarki narodowej w sektorze publicznym w REGON (2007-2010) [D]	Średnioroczna liczba podm. gospodarki narodowej ogółem w REGON (2007-2010) [E]=[C+D]	Relacja upadłości do ogółu podmiotów gospodarki narodowej [w %] [F]=[A/E]	Współczynnik Lokalizacji $LQ_{GLOBAL[1]}$ [G]=[F] / [Sum _A /Sum _E]
1	MAZOWIECKIE	456	20,28%	637 818	13 267	651 085	0,0700%	1,18
2	ŚLĄSKIE	338	15,04%	417 407	17 230	434 637	0,0778%	1,31
3	DOLNOŚLĄSKIE	257	11,43%	302 712	15 560	318 272	0,0807%	1,36
4	ZACHODNIOPOMORSKIE	188	8,36%	207 506	7 333	214 839	0,0875%	1,47
5	MAŁOPOLSKIE	149	6,63%	301 951	8 248	310 200	0,0480%	0,81
6	WIELKOPOLSKIE	145	6,45%	352 183	9 846	362 029	0,0401%	0,67
7	KUJAWSKO-POMORSKIE	128	5,69%	181 264	5 924	187 188	0,0684%	1,15
8	LUBELSKIE	101	4,49%	150 762	5 829	156 591	0,0645%	1,08
9	ŁÓDZKIE	93	4,14%	226 806	6 880	233 685	0,0398%	0,67
10	WARMIŃSKO-MAZURSKIE	90	4,00%	109 885	5 797	115 682	0,0778%	1,31
11	PODKARPACKIE	89	3,96%	139 916	6 068	145 984	0,0610%	1,02
12	POMORSKIE	74	3,29%	237 184	8 508	245 692	0,0301%	0,51
13	LUBUSKIE	48	2,14%	99 030	4 928	103 957	0,0462%	0,78
14	ŚWIĘTOKRZYSKIE	38	1,69%	103 900	3 524	107 424	0,0354%	0,59
15	OPOLSKIE	29	1,29%	91 867	4 578	96 445	0,0301%	0,50
16	PODLASKIE	25	1,11%	86 988	3 099	90 087	0,0278%	0,47
OGÓŁEM		2248	100,00%	3 647 177	126 617	3 773 794	0,0596%	-

Źródło: obliczenia własne.

Analiza danych z tabeli 3 pozwala zauważyć, iż województwo zachodniopomorskie, pomimo iż w statystyce upadłości za lata 2007-2010 znajdowało się dopiero na 4 pozycji (188 upadłości, 8,36% upadłości w skali ogólnopolskiej), charakteryzuje się ponadprzeciętnym, najwyższym poziomem koncentracji procesów upadłościowych, biorąc pod uwagę liczbę zarejestrowanych na jego obszarze podmiotów gospodarczych ($LQ_{GLOBAL[1]}(ZACHODNPOM)=1,47$ j.). Ponadprzeciętną intensyfikacją procesów upadłościowych mających miejsce w Polsce w latach 2007-2010 charakteryzują się ponadto następujące regiony:

- województwo dolnośląskie – ($LQ_{GLOBAL[1]}(DLN\text{ŚLĄSK}) = 1,36 \text{ j.} / 257 \text{ upadł.} / 11,43\% \text{ u.j.g.}$)⁶
- województwo śląskie – ($LQ_{GLOBAL[1]}(\text{ŚLĄSK}) = 1,31 \text{ j.} / 338 \text{ upadł.} / 15,04\% \text{ u.j.g.}$)
- województwo warmińsko-mazurskie – ($LQ_{GLOBAL[1]}(\text{WARM-MAZUR}) = 1,31 \text{ j.} / 90 \text{ upadł.} / 4,00\% \text{ u.j.g.}$)
- województwo mazowieckie – ($LQ_{GLOBAL[1]}(\text{MAZOW}) = 1,18 \text{ j.} / 456 \text{ upadł.} / 20,28\% \text{ u.j.g.}$)
- województwo kujawsko-pomorskie – ($LQ_{GLOBAL[1]}(\text{KUJ-POM}) = 1,15 \text{ j.} / 128 \text{ upadł.} / 5,69\% \text{ u.j.g.}$)
- województwo lubelskie – ($LQ_{GLOBAL[1]}(\text{LUBEL}) = 1,08 \text{ j.} / 101 \text{ upadł.} / 4,49\% \text{ u.j.g.}$)
- województwo podkarpackie – ($LQ_{GLOBAL[1]}(\text{PODKARP}) = 1,02 \text{ j.} / 89 \text{ upadł.} / 3,96\% \text{ u.j.g.}$)

Rys. 2. Mapa intensyfikacji [$LQ_{GLOBAL[1]}$] upadłości przedsiębiorstw ogółem z lat 2007-2010 [$\sum U_{(2007-2010)}$] w relacji do średniorocznej liczby zarejestrowanych jednostek gospodarki narodowej w latach 2007-2010

Źródło: opracowanie własne.

Pozostałe regiony Polski (dla których $LQ_{GLOBAL[1]} < 1$) charakteryzowały się w latach 2007-2010 niskim poziomem koncentracji upadłości, co wskazuje na brak istotnego udziału upadłości tych regionów w skali ogólnopolskiej. Obszarem o najniższym poziomie koncen-

⁶ Po wskazaniu wartości $LQ_{GLOBAL[1]}$ dla danego województwa podana została łączna liczba upadłości mających miejsce w latach 2007-2010, a także udział procentowy tych upadłości w ogólnopolskiej statystyce upadłości.

tracji procesów upadłościowych jest województwo podlaskie ($LQ_{GLOBAL[1]}(PODLASKIE)=0,47$ j. / 25 upadł. / 1,11% u.j.g.).

Dotychczas przeprowadzone analizy zostały oparte na liczbie upadłości ogółem ($\sum_{(2007-2010)}$) włączonych do współczynnika $LQ_{GLOBAL[1]}$. Z punktu oceny poszczególnych regionów istotne jest również kształtowanie się analizowanego zjawiska w czasie. W tym celu $LQ_{GLOBAL[1]}$ został obliczony oddzielnie dla kolejnych lat analizy. Wyniki zbiorcze tych obliczeń przedstawia tabela 4.

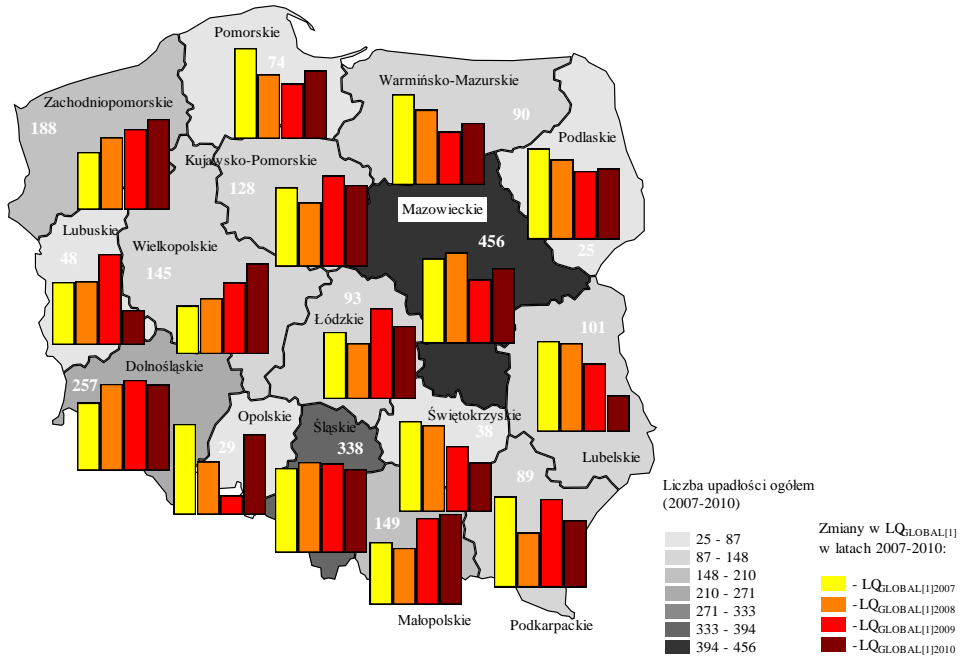
Tabela 4. Zmiany w intensyfikacji przestrzennej upadłości przedsiębiorstw w latach 2007-2010 $LQ_{GLOBAL[1]}(2007-2010)$ w podziale administracyjnym Polski w relacji do liczby zarejestrowanych jednostek gospodarki narodowej

Upadłości w Polsce według województw [wg max liczby upadłych jedn. gosp. w latach 2007-2010]		Liczba upadłości przedsiębiorstw w Polsce w latach 2007-2010				Współczynnik Lokalizacji	Współczynnik Lokalizacji	Współczynnik Lokalizacji	Współczynnik Lokalizacji
		2007	2008	2009	2010	$LQ_{GLOBAL[1]}$ 2007	$LQ_{GLOBAL[1]}$ 2008	$LQ_{GLOBAL[1]}$ 2009	$LQ_{GLOBAL[1]}$ 2010
1	MAZOWIECKIE	99	102	118	137	1,30	1,39	0,98	1,15
2	ŚLĄSKIE	66	66	107	99	1,27	1,36	1,34	1,26
3	DOLNOŚLĄSKIE	41	50	86	80	1,10	1,40	1,46	1,38
4	ZACHODNIOPOMORSKIE	28	33	61	66	1,10	1,37	1,53	1,72
5	MAŁOPOLSKIE	23	20	52	54	0,65	0,59	0,89	0,93
6	WIELKOPOLSKIE	20	22	46	57	0,47	0,54	0,69	0,87
7	KUJAWSKO-POMORSKIE	26	20	44	38	1,14	0,92	1,30	1,17
8	LUBELSKIE	27	25	32	17	1,47	1,43	1,10	0,59
9	ŁÓDZKIE	18	14	34	27	0,62	0,51	0,83	0,67
10	WARMIŃSKO-MAZURSKIE	24	19	22	25	1,75	1,45	1,03	1,20
11	PODKARPACKIE	21	12	32	24	1,22	0,74	1,19	0,90
12	POMORSKIE	19	13	19	23	0,67	0,48	0,41	0,51
13	LUBUSKIE	10	9	21	8	0,77	0,78	1,12	0,43
14	ŚWIĘTOKRZYSKIE	10	9	11	8	0,77	0,74	0,56	0,42
15	OPOLSKIE	9	5	3	12	0,78	0,46	0,17	0,69
16	PODLASKIE	6	5	7	7	0,56	0,49	0,42	0,44
OGÓLEM		447	424	695	682	-	-	-	-

Źródło: obliczenia własne.

W 45,83% w poszczególnych województwach dynamika zmian współczynnika $LQ_{GLOBAL[1]}$ w kolejnych latach 2007-2010 ulegała wzrostowi, co oznaczało wzrost koncentracji upadłości przedsiębiorstw. Obliczona dynamika zmian⁷ $LQ_{GLOBAL[1]}$ w pozostałych 54,17% wykazała tendencję (roczną) ujemną, co można było ocenić pozytywnie, gdyż wskazywało to na obniżenie poziomu koncentracji upadłości w wybranych województwach na przestrzeni analizowanych lat.

⁷ Dynamika zmian obliczona według wzoru: $\Delta LQ = [(LQ_{(t)} - LQ_{(t-1)}) / LQ_0]$.

Rys. 3. Mapa intensyfikacji [$LQ_{GLOBAL[1]}(2007-2010)$] upadłości przedsiębiorstw w latach 2007-2010 w relacji do liczby zarejestrowanych jednostek gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawiona na Rys. 3 mapa Polski obrazuje dynamikę zmian współczynnika $LQ_{GLOBAL[1]}$ obserwowaną w poszczególnych województwach w latach 2007-2010. Rosnące wartości w czasie współczynnika należy ocenić negatywnie (np. woj. wielkopolskie oraz zachodniopomorskie), zaś jego malejące wartości (np. województwo lubelskie, świętokrzyskie) wskazują na zmniejszający się z roku na rok poziom intensyfikacji upadłości.

5. Podsumowanie

Przedstawiona analiza skali i natężenia procesów upadłościowych w Polsce w latach 2007-2010 stanowi fragment szerszych badań autora nad analizą strukturalną oraz przestrzenną upadłości przedsiębiorstw. Wykorzystana w badaniach formuła współczynnika lokalizacji LQ stanowi wyjątkowo przydatną metodę oceny zróżnicowania upadłości w województwach Polski i może stanowić o ich ocenie porównawczej na tle pozostałych regionów. Warto jednak pamiętać, iż metoda ta zakłada od badawcza ustalenia możliwie obiektywnego punktu odniesienia, który będzie determinował w konsekwencji ocenę poszczególnych obszarów. W prowadzonych badaniach autor wykorzystuje również inne punkty odniesienia, do których można zaliczyć m.in. liczbę wyrejestrowanych (zlikwidowanych) z REGON jednostek gospodarki narodowej. Tak obliczony wskaźnik LQ umożliwia bowiem ocenę skali intensywności upadłości mierzoną odniesieniem do zmiennej determinującej równie negatywnie dla przedsiębiorców zjawisko, jakim jest likwidacja dotychczas funkcjonujących w życiu gospodarczym przedsiębiorstw. Inną kategorią porów-

nawczą jest również skala funkcjonujących spółek handlowych, gdyż jak pokazują statystyki, upadłości przedsiębiorstw skupione są w zdecydowanej mierze na spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością. W latach 2007-2010 w strukturze upadających jednostek gospodarczych aż 65,66% stanowiły sp. z o.o., a w dalszej kolejności - 7,92% spółki akcyjne. Działalności gospodarcze osób fizycznych, pomimo ich zdecydowanej większości w strukturze podmiotów gospodarki narodowej (77,69% podmiotów sektora prywatnego oraz 75,27% podmiotów gospodarki narodowej ogółem)⁸, w strukturze upadłości z lat 2007-2010 stanowiły zaledwie 16,99%.

Wszystko to sprawia, iż w zależności od przyjętego punktu odniesienia dane województwo będzie zajmowało wyższą, bądź niższą kategorię określającą poziom koncentracji upadłości. Istotne będzie tu świadome posługiwanie się omówionymi statystykami, które pomimo iż relatywizowane są w sposób subiektywny (odnoszą się w końcu do założonego przez autora punktu widzenia), to jednak wydają się pełniej niż w ujęciu bezwzględny – przedstawiać obraz przestrzennego zróżnicowania regionów.

6. Literatura

- [1] Antonowicz P.: „Procesy upadłościowe przedsiębiorstw w Polsce - roczny raport z badań”, Wyd. KPF w Polsce, Gdańsk - Warszawa, kwiecień 2010.
- [2] Antonowicz P.: „Procesy upadłościowe przedsiębiorstw w Polsce w I połowie 2010 r. - raport z badań”, Wyd. KPF w Polsce, Gdańsk - Warszawa, sierpień 2010.
- [3] Antonowicz P.: „Procesy upadłościowe przedsiębiorstw w Polsce w latach 2009-2010 - 2-letni raport z badań.”, Wyd. KPF w Polsce, Gdańsk - Warszawa, luty 2011.
- [4] Bank Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego.
- [5] Gilmer R.W., Keil S.R., Hack R. S.: *The location quotient and central place theory*, Research Paper - Federal Reserve Bank of Dallas, No. 8916, December 1989.
- [6] Monitor Sądowy i Gospodarczy (z lat: I.2007-V.2011).

Streszczenie

Świadomość zmienności procesów gospodarczych jest podstawą do analizy, zarówno w okresie dekonunktury jak również w czasach stabilności rynków finansowych i przewidywalności zmian koniunkturalnych, nie tylko zjawisk korzystnych dla gospodarki, ale również monitoringu procesów oddziałujących w sposób samoregulacyjny na życie gospodarcze. Do nich w szczególności zaliczyć możemy procesy upadłościowe, które dzięki ustawodawstwie pozwalają dokonywać selekcji przedsiębiorstw będących dłużnikami niewypłacalnymi od jednostek wypłacalnych. Dzięki przepisom prawa upadłościowego i naprawczego podmioty te, po spełnieniu określonych przepisami prawa warunków, objęte są procesami upadłościowymi dokonywanymi w celu likwidacji majątku dłużników i spłaty nieuregulowanych dotychczas zobowiązań, bądź w celu zawarcia układu dłużnika z jego wierzycielami. Intensyfikacja tych procesów w ujęciu geograficznym w Polsce w latach 2007-2010 stanowi przedmiot badań zawartych w niniejszym artykule.

⁸ Według stanu na dzień 31.12.2010 r. (GUS).

Słowa kluczowe: upadłość, bankructwo, likwidacja, przedsiębiorstwa produkcyjne, handlowe, usługowe, niewypłacalność, problemy finansowe, kryzys, współczynnik lokalizacji, LQ.

GEOGRAPHICAL CONCENTRATION OF INSOLVENCY OF ENTERPRISES IN POLAND IN YEARS 2007-2010

Summary

In The article author presents a comparative analysis of a scale of bankruptcy in period 2007-2010. In research has been used Location Quotient (LQ) based on insolvent and registered enterprises of national economies. In result of research they have been identified highest concentration of insolvency polish provinces. The publication is financed from European Social Fund in as a part of the project " Educators for the elite - integrated training program for PhD students, post-docs and professors as academic teachers at University of Gdansk" within the framework of Human Capital Operational Programme, Action 4.1.1, Improving the quality of educational offer of tertiary education institutions. This publication reflects the views only of the author, and the funder cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Keywords: insolvency, bankruptcy, liquidation, enterprises, financial problems, crisis, Location Quotient, LQ.

Translated by Paweł Antonowicz

PAWEŁ ANTONOWICZ
Uniwersytet Gdański
e-mail: antonowicz@wzr.ug.edu.pl
<http://antonowicz.wzr.ug.edu.pl/>